

BARTOSZ KUCHARSKI

<https://doi.org/10.33995/wu2023.3.7>

data wpływu: 03.12.2023

data akceptacji: 14.12.2023

Sprawozdanie z Konferencji Polskiego Oddziału Międzynarodowego Związku Prawa Ubezpieczeniowego AIDA oraz Katedry Prawa Gospodarczego i Handlowego UŁ pt. „Ekonomiczna Analiza Prawa Ubezpieczeń Gospodarczych”, Łódź, 23 października 2023 r.

W dniu 23 października 2023 r. w sali Rady Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego oraz za pośrednictwem platformy MS Teams odbyła się Konferencja Polskiego Oddziału Międzynarodowego Związku Prawa Ubezpieczeniowego AIDA oraz Katedry Prawa Gospodarczego i Handlowego Uniwersytetu Łódzkiego. Tematyka konferencji obejmowała „Ekonomiczną Analizę Prawa Ubezpieczeń Gospodarczych”. Konferencja była okazją do integracji środowiska ubezpieczeniowego. Możliwość spotkania mieli zarówno teoretycy, jak i praktycy prawa oraz ekonomii zajmujący się ubezpieczeniami gospodarczymi. Przewidziano także Panel Młodych, w którym udział brały osoby przygotowujące doktoraty z zakresu ubezpieczeń gospodarczych. W zamierzeniu organizatorów Konferencja miała na celu stworzenie platformy porozumienia między prawnikami oraz ekonomistami zajmującymi się dziedziną ubezpieczeń poprzez analizę prawa ubezpieczeń przy pomocy narzędzi ekonomicznych. Sponsorami wydarzenia byli: Polska Izba Ubezpieczeń oraz Stowarzyszenie Polskich Brokerów Ubezpieczeń i Reasekuracyjnych, patronami zaś kwartalniki: „Prawo Asekuracyjne” oraz „Wiadomości Ubezpieczeniowe”.

Konferencję otworzyli: Prodziekan ds. Współpracy z Zagranicą Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego dr Izabela Florczak, Kierownik Katedry Prawa Gospodarczego i Handlowego Uniwersytetu Łódzkiego, Sędzia Sądu Najwyższego w stanie spoczynku Wojciech Jan Katner,

Wiceprezes Polskiej Izby Ubezpieczeń Andrzej Maciążek oraz Prezes Stowarzyszenia Polskich Brokerów Ubezpieczeniowych i Reasekuracyjnych Łukasz Zoń. Wyżej wymienieni wskazywali w swoich wystąpieniach, że związki między prawem a ekonomią są szczególnie widoczne w dziedzinie ubezpieczeń gospodarczych. Zwracali uwagę na konieczność analizowania przez ustawodawcę ekonomicznych skutków proponowanych i uchwalanych regulacji prawnych w zakresie ubezpieczeń wyrażając jednocześnie nadzieję, że wynik ostatnich wyborów parlamentarnych zmieni istniejący obecnie trudny do zaakceptowania stan rzeczy w tym zakresie. Profesor Wojciech J. Katner przywitał uczestników konferencji wielu wymieniając z imienia i nazwiska oraz podziękował sponsorom Polskiej Izbie Ubezpieczeń oraz Stowarzyszeniu Polskich Brokerów Ubezpieczeniowych i Reasekuracyjnych.

Pierwszy panel konferencji, którego moderatorem był dr hab. Aleksander Kappes, prof. UŁ dotychczas zagadnień ogólnych związanych z ekonomiczną analizą prawa ubezpieczeń gospodarczych. Panel ten otworzył dr hab. Bartosz Kucharski, prof. UŁ, przewodniczący Polskiego Oddziału AIDA. Przedstawił on krótko ogólne założenia ekonomicznej analizy prawa ubezpieczeń, zestawił ze sobą ekonomiczne i prawne pojęcia ubezpieczenia próbując stworzyć pojęcie wspólne dla prawa i ekonomii, analizował konsekwencje asymetrii informacyjnej, która w ubezpieczeniach uprzywilejowuje zarówno ubezpieczających jak i ubezpieczonych, następnie przedstawił własne przykłady zastosowania ekonomicznej analizy prawa w ubezpieczeniach obejmujące: kwestię objęcia ubezpieczeniem tzw. szkody czysto majątkowej, kosztorysową metodę likwidacji szkody samochodowej oraz zakres pojęcia ruchu w ubezpieczeniu OC posiadaczy pojazdów mechanicznych.

W kolejnym wystąpieniu prof. dr hab. Michał Romanowski z Uniwersytetu Warszawskiego we właściwym sobie kwiecistym i bezkompromisowym stylu skrytykował sposób stanowienia prawa na przestrzeni ostatnich ośmiu lat. Mówił o likwidacji Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego. Zestawił teoretyczne i prawne uwarunkowania procesu stanowienia prawa z perspektywy ekonomicznej z praktyką w tym zakresie na przestrzeni ostatnich lat. Wyraził pogląd, że ekonomiczne skutki regulacji prawnych zwykle w ogóle nie były analizowane przez ustawodawcę, niektóre regulacje wyływały zaś z przesłanek sprzecznych z postulatami ekonomicznej analizy prawa. Ekonomiczne skutki uchwalanych regulacji podsumował jako oślakane. Dzięki uprzejmości prowadzącego panel prof. Aleksandra Kappesa referent trwał znacznie przekroczył zakładany czas wystąpienia 15 minut.

Kolejny referat w imieniu swoim oraz chorego dr hab. Piotra Tereszkiewicza Profesora Uniwersytetu Jagiellońskiego przedstawiła zdalnie dr Ewa Cichowicz ze Szkoły Głównej Handlowej. Referat dotyczył efektywności regulacji prawnych w kontekście badań empirycznych zachowań konsumentów ubezpieczeniowych. Pani doktor Cichowicz posługując się wykresami przedstawiła ciekawe wyniki badań sondażowych przeprowadzonych przez siebie i Prof. Tereszkiewicza. Wobec nieobecności Prof. Tereszkiewicza referat miał przede wszystkim charakter ekonomiczny, co na tle innych referatów, które koncentrowały się przede wszystkim na zagadnieniach prawnych było ciekawą odmianą, szczególnie dla obecnych na sali specjalistów z zakresu ubezpieczeń niebędących prawnikami.

Kolejno, również zdalnie, wystąpił dr hab. Dariusz Fuchs, prof. Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie z referatem „Znaczenie regulacji międzynarodowych stosunków

ekonomicznych dla ubezpieczeń prywatnych na przykładzie GATS” Prelegent zwrócił uwagę, że pomimo formalnego obowiązywania w Polsce Układu Ogólnego w Sprawie Handlu Usługami (GATT) nasz ustawodawca do chwili obecnej nie zdecydował się na wprowadzenie wszystkich regulacji implementujących postanowienia tego układu Zdaniem referenta zobowiązania wynikające dla Polski z GATS zostałyby w pełni wypełnione, gdyby nasza regulacja umowy ubezpieczenia otrzymała kształt zbliżony do proponowanego w Principles of Insurance Contract Law, które jak wiadomo służą państwom członkowskim Unii Europejskiej jako punkt odniesienia przy interpretowaniu istniejących regulacji w zakresie umowy ubezpieczenia oraz uchwalaniu nowych.

Moderowanie drugiego panelu, który odbył się po przerwie kawowej powierzono dr hab. Szymonowi Byczko, profesorowi UŁ. Tematyka tego panelu została poświęcona efektywnym modelom kompensacji szkód medycznych. Panel rozpoczęła dr hab. Małgorzata Serwach, prof. UŁ swoim wystąpieniem pt. „Efektywne uwarunkowania uproszczonych modeli kompensacji szkody medycznej”. Referentka, po przekrojowym przedstawieniu modeli kompensacji szkód medycznych obowiązujących w państwach europejskich, skoncentrowała się na rozwiązaniu polskim. Wskazała, że rodzimy ustawodawca de facto nie wybrał żadnego z modeli, tworząc ostatecznie swoistą hybrydę, która w praktyce okazuje się zupełnie dysfunkcjonalna.

Kolejna prelekcja Pani Profesor Ewy Bagińskiej z Uniwersytetu Gdańskiego dotyczyła przydatności ustaleń ekonomicznej analizy prawa dla budowy efektywnego modelu kompensacji szkód medycznych. Prelekcja ta stanowiła rozwinięcie uwag Pani Profesor Serwach i koncentrowała się na ocenie skuteczności stworzonego przez polskiego ustawodawcę systemu w świetle postulatów płynących z ekonomicznej analizy prawa. Referentka zwróciła uwagę, że ekonomiczna analiza prawa, która powstała jako doktryna w USA, a następnie stała się popularna na całym świecie, nie ma jednak ustalonego kształtu, i nawet jej twórcy wycofali niektóre głoszone wcześniej poglądy. Wnikliwe oraz imponujące wiedzą z zakresu ekonomicznej analizy prawa uwagi Pani Profesor Bagińskiej zakończyła konkluzją, że koszt działania stworzonego przez polskiego ustawodawcę systemu jest nieproporcjonalnie wysoki w stosunku do korzyści z niego wynikających, które okazały się znikome. Prelegentka skonstatowała, że perspektywa ekonomicznej analizy prawa pozwala sformułować postulat pilnej przebudowy tego systemu.

Następnie dr hab. Ilona Kwiecień, prof. Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu wystąpiła z referatem „Minimalne sumy gwarancyjne w obowiązkowym ubezpieczeniu OC podmiotów wykonujących działalność leczniczą z perspektywy ekonomicznej analizy prawa”. Pani Profesor Kwiecień jest nie tylko prawnikiem, ale również ekonomistką, o czym szybko przekonali się słuchacze. Referentka skoncentrowała się przede wszystkim na ocenie minimalnych sum gwarancyjnych podmiotów wykonujących działalność leczniczą w kontekście świadczeń rentowych przypadających osobom, które doznały szkód medycznych. Przedstawienie szacunkowych wyliczeń świadczeń rentowych w konkretnych sytuacjach unaocznilo zebranym zupełną nieadekwatność minimalnych sum gwarancyjnych podmiotów wykonujących działalność leczniczą do mogących być konsekwencją szkód medycznych świadczeń rentowych oraz pozwoliło na sformułowanie wniosku, że obecne limity powodują wyczerpanie się sum gwarancyjnych po kilku latach płacenia renty, nie zapewniając oczywiście wypłaty innych świadczeń mogących wynikać ze szkody medycznej.

Panel trzeci, który odbył się po kolejnej przerwie kawowej prowadziła dr hab. Katarzyna Malinowska prof. Akademii L. Koźmińskiego w Warszawie. Pierwszy zaplanowany referat „Analiza opodatkowania VAT usług likwidacji szkód z perspektywy ekonomicznej i kognitywnej” autorstwa Profesorów Uniwersytetu Łódzkiego dr. hab. Mariusza Goleckiego oraz dr hab. Bartosza Wojciechowskiego – znanych specjalistów z zakresu ekonomicznej analizy prawa oraz sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego niestety, ze szkoda dla wszystkich uczestników konferencji, nie mógł zostać wygłoszony z uwagi na wypadki losowe, które dotknęły szanownych referentów. Referenci zadeklarowali jednak artykuł na podstawie referatu w publikacji konferencyjnej.

W zaistniałej sytuacji panel rozpoczął dr hab. Mariusz Frasz prof. UŚ, znany śląski adwokat i pomysłodawca tematu konferencji. Profesor Frasz z charakterystyczną dla siebie werwą i zaangażowaniem rozpoczął od krytycznej oceny sytuacji zaistniałej na przestrzeni ostatnich lat w polskim sądownictwie. Następnie referent zestawiał orzecznictwo TSUE w szczególności ostatnie orzeczenia zapadłe w problematyce ubezpieczeń grupowych, wskazał jakie standardy są wymagane przy tej formule ubezpieczeń. Orzeczenia, które zostały omówione to wyroki TSUE C-96/14, C-208/21, C-143/20 i C-213/20, C-633/20 oraz C/263/22. W szczególności referent zwrócił uwagę, na te elementy w uzasadnieniach orzeczeń, gdzie TSUE nawiązuje do ekonomicznej analizy prawa.

Ostatnim przed dyskusją zaplanowanym referatem było wystąpienie doktora Kamila Szpyta z Krakowskiej Akademii im. A. Frycza Modrzewskiego w Krakowie zatytułowane „Ekonomiczna analiza a regulacje i ubezpieczenia kryptoaktywów”. Referent zaczął od eksperymentów polegających na prezentacji przedmiotów codziennego użytku oraz zagadek kierowanych do siedzącego obok prof. Mariuszowi Fraszowi wywołując żywe reakcje publiczności. Wstępem do dalszych rozważań było ustalenie, że pendrive jest, a w każdym razie może być portfelem, podobnie jak tradycyjny portfel skórzany. Następnie prelegent przedstawił dane liczbowe dotyczące obrotów oraz zakres przedmiotowy rynku kryptoaktywów, wskazując, że poza znaną wszystkim walutą bitcoin, rynek ten obejmuje cały szereg innych kryptowalut. Doktor Szpyt zwrócił uwagę na możliwość wystąpienia gigantycznych szkód związanych z utratą walorów mających postać danych elektronicznych oraz łączące się z tym duże znaczenie szczególnego rodzaju ubezpieczeń kryptoaktywów, które z powodzeniem są oferowane w niektórych państwach zachodnich (np. w Kanadzie), jednakże na polskim rynku są jeszcze zupełnie nieznanne.

Następna godzina konferencji upłynęła uczestnikom na dyskusji. Głos zabierali między innymi Profesor Mariusz Frasz i Profesor Szymon Byczko – ten drugi zwracając uwagę na niejasne dla ubezpieczających sposoby ustalania przez ubezpieczycieli składek sprawiające wrażenie uzależnienia ich wysokości przede wszystkim od popytu na konkretne produkty ubezpieczeniowe. To wystąpienie wywołało żywą reakcję i sprzeciw Pani Mecenas Hanny Karwat – Ratajczak – koordynatora zespołu radców prawnych Polskiej Izby Ubezpieczeń, która polemizowała również z niektórymi тезami referatu dr. hab. Bartosza Kucharskiego. Zdalnie głos zabrała dr hab. Mariola Lemonnier prof. UŁ omawiając ekonomiczną analizę prawa ubezpieczeń gospodarczych z perspektywy prawa francuskiego. Następnie dr hab. Magdalena Habdas prof. UŚ zwróciła uwagę na brak wiedzy prawników z zakresu ekonomii oraz analogiczny brak wiedzy wśród ekonomistów z zakresu prawa wyrażając przekonanie, że kompetentne badania z zakresu ekonomicznej analizy prawa wymagają ścisłej współpracy prawników z ekonomistami. Dwukrotnie zabierał głos Wiceprezes Polskiej Izby

Ubezpieczeń Andrzej Maciążek. Koniec dyskusji wypełniła przede wszystkim polemika Prezesa Maciążka z Prezesem Stowarzyszenia Polskich Brokerów Ubezpieczeniowych i Reasekuracyjnych Łukaszem Zoniem dotycząca między innymi ekonomicznego i prawnego sensu wyróżniania tzw. ubezpieczeń „bankassurance”.

Po trzeciej już przerwie kawowej odbył się panel młodych, który moderowała dr hab. Dorota Maśniak prof. UG. Jako pierwszy głos zabrał mgr Jakub Zgonina doktorant Uniwersytetu Śląskiego prezentując referat „Obowiązki informacyjne dystrybutorów ubezpieczeń w Niemczech a zrównoważony rozwój w świetle ekonomicznej analizy prawa”. W swoim referacie przedstawił typologię obowiązków informacyjnych dystrybutorów ubezpieczeń w Niemczech, a następnie rozważył czy informacyjny model ochrony klienta może zostać wykorzystany jako narzędzie wspierające zrównoważony rozwój. Referat prowadził do konkluzji, że już de lege lata obowiązek doradczy (Beratungspflicht) w prawie niemieckim może obejmować także doradztwo w zakresie aspektów zrównoważonego rozwoju.

Kolejno z referatem „Ekonomiczna Analiza Prawa jako niezbędna metoda oceny uczciwości stosunków umownych z ubezpieczeniami spłaty kredytów” wystąpił mgr Dawid Rogoziński z Uniwersytetu Gdańskiego. Ten referat był wnikliwą krytyką stanowiska zajętego przez Sąd Najwyższy w sprawie II CSKP 60/22. Przy ocenie kwestionowanych przez powodów postanowień umownych jako niedozwolone, SN całkowicie zaniechał analizy ekonomicznych konsekwencji funkcjonowania kształtowanego przez te postanowienia mechanizmu w ramach stosunku kredytowego. Świadczy to – zdaniem referenta – o braku świadomości ekonomicznej sądów, ale też powinno skłonić ustawodawcę do zmian w strukturze wymiaru sprawiedliwości i powołanie odrębnych jednostek wyspecjalizowanych do orzekania w sprawach cywilnych z zakresu rynku finansowego (bankowego, ubezpieczeniowego i inwestycyjnego).

Następnie mgr Damian Littwin również z Uniwersytetu Gdańskiego wygłosił prelekcję „Ubezpieczenie utraty zysku w ujęciu prawno-ekonomicznym”. Doktorant rozróżnił spotykane w polskiej praktyce ubezpieczenia utraty zysków powiązane z ubezpieczeniem mienia oraz tzw. czyste ubezpieczenia utraty zysku. Wskazywał na różnice między ryzykiem ubezpieczeniowym, które dotyczyć może wypadków niezależnych od człowieka oraz tzw. ryzykiem spekulatywnym – stworzonym przez człowieka i charakterystycznym dla gier losowych konkludując, że to drugie ryzyko jako obce istocie ubezpieczenia nie może być przedmiotem ubezpieczenia utraty zysku w żadnej postaci.

Merytoryczną część konferencji zamknął mgr Piotr Wrześniński – doktorant Uniwersytetu Łódzkiego, pracownik Polskiej Izby Ubezpieczeń oraz sekretarz Polskiego Oddziału AIDA. Jego wystąpienie zatytułowane „Wpływ regulacji prawnych na działalność ubezpieczeniową na przykładzie bancassurance” stanowiło krytyczną analizę interwencji ustawodawcy a przede wszystkim organu nadzoru w ubezpieczenia w tzw. ubezpieczenia „bankassurance”. Z referatu wynikało, że interwencje te, nakierowane na ochronę ubezpieczonych, w istocie przynosiły im niewiele korzyści zawsze powodowały natomiast spadek obrotów na rynku „bankassurance”. Zdaniem referenta, utrzymanie dotychczasowego kierunku interwencji oraz poziomu ich merytorycznego przygotowania może doprowadzić do całkowitego zaniku ubezpieczeń „bankassurance” w Polsce.

Konferencje jako kierownik zespołu organizacyjnego zamknął niżej podpisany – Bartosz Kucharski Przewodniczący Polskiego Oddziału AIDA. Podziękował zebranych za niezwykle ciekawe referaty wyrażając nadzieję, że staną się one inspiracją dla ustawodawcy przy tworzeniu nowych regulacji prawnych oraz przekonanie, że respektowanie ustaleń ekonomicznej analizy prawa w bardzo istotny sposób może wpłynąć na poprawę tworzonych regulacji. Następnie zwrócił się z podziękowaniem do słuchaczy konferencji a także do sponsorów to jest Polskiej Izby Ubezpieczeń oraz Stowarzyszenia Polskich Brokerów Ubezpieczeniowych i Reasekuracyjnych wyrażając wdzięczność nie tylko za materialne wsparcie ale również za aktywny udział w samej konferencji. Dziękował również osobom, które wspierały go i pomogły w organizacji konferencji, przede wszystkim Profesorowi Wojciechowi Katnerowi Kierownikowi Katedry Prawa Gospodarczego i Handlowego Uniwersytetu Łódzkiego, magistrowi Piotrowi Wrzesińskiemu – ustępującemu sekretarzowi AIDA Polska, Dawidowi Rogozińskiemu – poprzedniemu sekretarzowi AIDA Polska, jak również magistrowi Michałowi Wronie – doktorantowi w Katedrze Prawa Gospodarczego i Handlowego a także Pani Magdalenie Moszczyńskiej – kierownicze sekretariatu Katedry.

Następnie Ci spośród uczestników konferencji, którzy dotrwali do jej końca, wytrzymując trudy całego dnia obrad, udali się na obiad do restauracji „Ukryte Rzeki” znajdującej się w dawnej fabryce Ludwika Geyera – jednego z pionierów przemysłu włókienniczego w Łodzi. Na obiedzie brylował Profesor Katner, jak zwykle imponując wiedzą z zakresu historii Łodzi. Przybliżył sylwetkę Ludwika Geyera oraz genezę nazwy restauracji „Ukryte rzeki” związanej z przepływającymi przez Łódź rzekami: Jasień oraz Łódką, z których pierwsza wykorzystywana przy produkcji włókienniczej prawie wyschła. Uczestnicy obiadu uczując wymieniali się uwagami dotyczącymi między innymi przebiegu samej konferencji. Zgodnie ocenili jako bardzo trafny wybór tematu, w związku z czym planowali kolejną konferencję „Ekonomiczna analiza prawa ubezpieczeń”, która ma szansę odbyć się w przyszłym roku. Ostatni goście, pomimo że mieli do swoich domów kilkaset kilometrów, opuścili dawną fabrykę Geyera o godzinie 21.00 wieczorem.

DR HAB. BARTOSZ KUCHARSKI – profesor Uniwersytetu Łódzkiego w Katedrze Prawa Gospodarczego i Handlowego Wydziału Prawa i Administracji, adwokat.

e-mail: bkucharski@wpia.uni.lodz.pl

ORCID: 0000-0002-3413-6817